

OZNÁMENIE O PODOZRENÍ NA VŠEOBECNÉ OHROZENIE A OHROZENIE VEREJNÉHO ZDRAVIA

Oznamovateľ: Marián Mach, Cementárenská 100/63, 013 11 Lietavská Lúčka, email: mmporadca@gmail.com, mobil: 0917 750 750

Adresát:

1/ Ministerstvo zdravotníctva SR, Sekcia zdravia / Úrad verejného zdravotníctva, Limbová 2 P.O. BOX 52 837 52 Bratislava 37, office@health.gov.sk

2/ Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, Trnavská cesta 52, 826 45 Bratislava, uvzs@uvzs.sk

Vec: Oznámenie o nelegálnom postupe pri manipulácii s nebezpečnými látkami a nečinnosti RÚVZ Žilina

Týmto oficiálne oznamujem podozrenie na stav všeobecného ohrozenia zdravia a života, ktorému sú vystavení zamestnanci prevádzky Cementáreň Lietavská Lúčka a. s. (CLL), zamestnanci susediacej spoločnosti Baumiť, spol. s r. o. – prevádzka v cementárni (CLL) a obyvatelia obce Lietavská Lúčka.

Toto podozrenie zakladám na:

1. Technických faktoch zistených z dokumentácie výrobcu a z fotodokumentácie zverejnenej na stránke: <https://photos.app.goo.gl/54de5KicV9rMY57X9>.
2. Hrubom porušovaní bezpečnostných predpisov v prevádzke CLL pri manipulácii s cementárskym slinkom (CAS 65997-15-1).
3. Porušovaní nariadenia REACH (ES) č. 1907/2006, príloha XVII, bod 47 a zanedbaní princípov Najlepších dostupných techník (BAT) podľa smernice 2010/75/EÚ.
4. Nečinnosti a neodbornosti Regionálneho úradu verejného zdravotníctva (RÚVZ) so sídlom v Žiline.

I. Analýza zdravotných a environmentálnych rizík Pri nesprávnom nakladaní s dovážaným cementárskym slinkom, najmä pri jeho voľnom vysýpaní z vagónov a prášení do okolia, hrozia vážne zdravotné riziká, ktoré sa prejavujú v troch časových rovinách:

- **Okamžite (Poleptanie a podráždenie):** Vzhľadom na extrémne pH (11 – 13,5) dochádza k páleniu očí, dráždivému kašľu a poleptaniu slizníc horných dýchacích ciest.

- **Týždne/Mesiace (Alergická reakcia):** Obsah chrómu (VI) spôsobuje senzibilizáciu, silné ekzémy (tzv. cementový svrab), vyrážky a chronickú dýchavičnosť.
- **Roky (Chronické a smrteľné ochorenia):** Dlhodobá expozícia prachu s obsahom Cr(VI) je priamo spojená s rizikom vzniku rakoviny pľúc, CHOCHP (chronická obštrukčná choroba pľúc) a nevratným poškodením pľúdy a spodných vôd.

II. Dôvody podania podnetu priamo na Ministerstvo zdravotníctva SR Na Ministerstvo zdravotníctva SR sa obraciam z dôvodu úplnej straty dôvery v objektivitu a odbornosť RÚVZ Žilina:

- **Zlyhanie kontrolného orgánu:** RÚVZ Žilina ignoroval dôkazy o masívnych únikoch prachových emisií TZL zo slinku a nenariadil žiadne opatrenia podľa § 12 ods. 2 písm. m) zákona č. 355/2007 Z. z. , nevyžiadal si KBÚ, neodobral vzorky a ani nevykonával analýzy prachu ohrozujúceho zdravie obyvateľov Lietavskej Lúčky.
- **Zavádzajúca klasifikácia materiálu:** V odpovedi č. RÚVZZA/OPPL/1249/3989/2026 úrad označil nebezpečný priemyselný slinko (vznikajúci pri 1450 °C) za „prírodný materiál“, čím vedome bagatelizoval jeho žieravosť a karcinogenitu. Citácia: „Pri obhliadke vo veci prešetrenia podaného podnetu bolo zistené nasledovné: Pracovná činnosť spoločnosti spočíva vo výrobe, spracovaní a úprave mletých vápencov, triedenie, drvenie a mletie prírodných materiálov na výrobky pre hutníctvo, stavebníctvo a pod., vykonáva trhacie práce malého a veľkého rozsahu, vo výrobe nekovových minerálnych výrobkov z betónu, sadry a cementu“.
- **Krytie činnosti archaickými záznamami. Citácia z odpovede RÚVZ v Žiline:** „Z archivovaných písomností RÚVZ so sídlom v Žiline je zaznamenané používanie slinku v prevádzke z roku 1990“. Úrad obhajuje a pokladá za dostačujúce pre súčasnú prevádzku a nakladanie so slinkom dokumenty z roku 1990 (úrad nešpecifikuje aké...). Tieto povolenia (ak sú..) sú právne neúčinné z dôvodu neplnenia:
 1. **Zákona o ochrane ovzdušia (č. 146/2023 Z. z.):** Ktorý vyžaduje dodržiavanie limitov podľa BAT, čo súčasná linka nespĺňa.
 2. **Nariadenia REACH (z roku 2007):** Ktoré nadradene upravuje podmienky manipulácie s nebezpečnými látkami bez ohľadu na historické povolenia.
 3. **Zákona o odpadoch (č. 79/2015 Z. z.):** Ktorý sprísnil nakladanie s nebezpečným odpadom vznikajúcim pri čistení (kaly s obsahom Cr6+).
 4. Na základe podkladov získaných z OÚ v Žiline, podľa ktorých nemá CLL vydaný v súčasnosti žiaden platný súhlas na nakladanie so slinkom.

V slovenskej legislatíve (ktorá preberala európske smernice) existuje niekoľko zlomových termínov. Ak prevádzkovateľ disponuje povolením z roku 1990 (takéto rozhodnutie podľa získaných dokumentov z OÚ však neexistuje), kľúčové dátumy pre povinnú zmenu/aktualizáciu súhlasov sú nasledovné:

1. Rok 2003 (Zákon o IPKZ)

Po vstupe do EÚ a prijatí zákona č. 245/2003 Z. z. (o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania) museli všetky veľké priemyselné zdroje prejsť na **Integrované povolenie**.

- **Termín:** Prevádzkovatelia existujúcich prevádzok museli získať integrované povolenie najneskôr do **30. októbra 2007**.
- Ak tak neurobil, staré čiastkové súhlasy (na ovzdušie, vody, odpady) z roku 1990 v podstate prestali postačovať na legálnu prevádzku podľa moderných predpisov.

2. Rok 2013 (Smernica o priemyselných emisiách 2010/75/EÚ)

Keď boli v roku 2013 schválené nové európske technické normy pre cementársky priemysel (**Záver o BAT** – Rozhodnutie 2013/163/EÚ), nastal ďalší dôležitý termín:

- **Termín:** Podľa článku 21 smernice mala Inšpekcia (SIŽP) do **4 rokov** (teda do **9. apríla 2017**) prehodnotiť a aktualizovať všetky podmienky povolenia.
- Prevádzkovateľ mal povinnosť v rámci tohto procesu predložiť podklady a technicky upraviť prevádzku tak, aby spĺňala BAT (teda napr. hermetizáciu vykladacích a manipulačných priestorov so slinkom).

3. Rok 2023 Nový zákon o ochrane ovzdušia (č. 146/2023 Z. z.)

Tento najnovší zákon zaviedol povinnosť pre **všetky** existujúce zdroje (ktoré nemajú moderné povolenie vydané podľa nových pravidiel):

- **Termín:** Prevádzkovateľ má povinnosť požiadať o nové povolenie zdroja (alebo zmenu existujúceho) najneskôr do **31. decembra 2025**.
- **Dôležité:** Ak prevádzkovateľ nespĺňa nové limitné hodnoty, platnosť jeho starých súhlasov na emisie zanikne najneskôr **31. decembra 2026** (ak nepožiada o zmenu skôr).

Prevádzkovateľ si nesplnil zákonnú povinnosť aktualizovať, alebo zabezpečiť súhlas na prevádzkovanie technológie pre nakladanie so slinkom technológiu nakladania so sypkým materiálom v súlade so Závermi o BAT (2013/163/EÚ), na čo mal lehotu do roku 2017, a v súčasnosti prevádzkuje zdroj v rozpore s nariadením REACH, pričom jeho historické povolenie z roku 1990 (podľa OÚ v Žiline žiadne nevlastní) nie je v súlade s § 32 nového zákona o ochrane ovzdušia (146/2023 Z. z.).“

- **Nečinnosť pri ohrození:** Úrad akceptoval príslub nápravy až k termínu 30. 06. 2026, čím nechal obyvateľov vedomo vystavených pôsobeniu karcinogénnych látok bez akejkoľvek ochrany a k činnosti nevyjadril protest, ani nenariadil opatrenia. Prevádzkovateľ k dnešnému termínu nepožiadala o stavebné

povolenie k zariadeniam pre nakladanie so slinkom a nemá hodnotenie EIA. Teda termín 30.06.2026 je nesplniteľný.

III. Skutková podstata: Prítomnosť karcinogénnych a žieravých látok Podľa Karty bezpečnostných údajov (KBÚ) výrobcu PJSC Ivano-Frankivskcement:

- **Bod 7.3:** Materiál môže obsahovať viac ako 0,0002 % rozpustného chrómu (VI). Táto koncentrácia je klasifikovaná ako karcinogénna. Citácia: “Tento (sypaný) cement môže obsahovať viac ako 0,0002 % chrómu (VI) rozpustného vo vode, takže sa môže používať len v strojach v riadených, uzavretých a plne automatizovaných systémoch, kde neexistuje možnosť kontaktu s pokožkou používateľa”.
- **Fyzikálne vlastnosti:** pH 11 až 13,5 (extrémna žieravosť).
- **Podmienky použitia:** Výrobca striktné prikazuje používať materiál výhradne v uzavretých a plne automatizovaných systémoch.
- **Bod. 1.1.:**

Informácie o látkach, kvôli ktorým je zmes klasifikovaná ako nebezpečná pre zdravie a životné prostredie				
Č.	Názov zložky	Číslo EINECS	Číslo CAS	Typ nebezpečnosti
1	Cementový portlandský slinok	266-043-4	65997-15-1	Riziko vážneho poškodenia očí. Podráždenie kože. STOT SE

- **Výpočet koncentrácie:** Keďže cement obsahuje 40 – 95 % slinku (bod.3.2. KBÚ), koncentrácia Cr(VI) v samotnom surovom slinku je logicky výpočtom minimálne 2,5-násobne vyššia než limit stanovený nariadením REACH. Manipulácia s týmto materiálom v neuzavretom systéme je nelegálna.

IV. Nelegálny spôsob manipulácie v Lietavskej Lúčke V prevádzke CLL a. s. prebieha manipulácia v hrubom rozpore s bezpečnostnými pokynmi:

1. **Porušenie podmienky uzavretého systému:** Vykládka z vagónov do nezakrytej výsypnej jamy a manipulácia prebieha otvoreným drapákom v neuzatvorených priestoroch bez odsávania. Zamestnanci a obyvatelia sú vystavení „ expozícii TZL zo slinku“, čo legislatíva EÚ v prípade karcinogénov striktné zakazuje.
2. **Nezákonná údržba a ohrozenie vôd:** RÚVZ Žilina potvrdil, že areál sa 2x týždenne splachuje vodou. KBÚ bod 6.3 to výslovne zakazuje. Alkalická suspenzia vody so slinkom s obsahom Cr6+ vyteká priamo do rieky Rajčianka.
3. **Šírenie nebezpečných odpadov:** Mechanické čistenie so skrúpaním. Mokry kal po čistení (nebezpečný odpad) je odvážaný na neznáme miesta, čím dochádza k nekontrolovanému šíreniu kontaminácie.

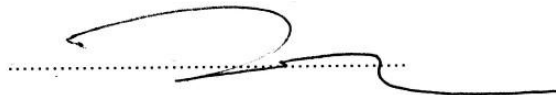
RÚVZ v Žiline napriek tomu v oznámení nepravdivo konštatuje, že vykládka vagónov so slinkom a manipulácia s ním nie je súčasťou technológie. Citácia: Pri obhliadke pracovných priestorov bolo zistené, že technológia nie je zdrojom prašnosti, iba v prípade havarijnej situácie. Zdrojom prašnosti je manipulácia so slinkom pri zastrešenej skládke, vykládke dovážaného slinku z vagónov. Týmto konštatovaním

RÚVZ priamo priznáva, že k únikom TZL dochádza (keďže manipulácia prebieha nepretržite), avšak účelovo ju klasifikuje ako havarijnú, aby sa vyhol povinnosti nariadiť trvalé opatrenia.

V. Výzva na vykonanie opatrení Vzhľadom na stav všeobecného ohrozenia a podozrenie z marenia úloh verejného činiteľa zo strany RÚVZ Žilina, žiadame Ministerstvo zdravotníctva SR aby:

1. Nariadilo **okamžitý zákaz voľnej vykládky a manipulácie** so surovým slinkom až do zabezpečenia plne hermetizovanej technológie a získania potrebných povolení na legalizáciu nakladania so slinkom.
2. Zabezpečilo **nezávislý laboratórny rozbor** slinku a finálneho cementu na obsah rozpustného chrómu (VI).
3. Prešetřilo postup pracovníkov RÚVZ Žilina pre podozrenie z nekonania v záujme ochrany verejného zdravia a krytia nezákonnej činnosti.
4. Nariadilo iné opatrenia podľa vlastného uváženia na ochranu verejného zdravia.

V Lietavskej Lúčke, dňa 24. 04. 2026

Marián Mach

Prílohy:

1/ KBÚ

2/ podnet na RÚVZ v Žiline

3/ Podnet na prevádzku Cementáreň Lietavská Lúčka a. s. – odpoveď

Len pre predstavivosť, ako sa občanom v Lietavskej Lúčke dýcha (prachová vlečka TZL zo slinku)

